

Riešenia pre ťažko skúšaný TANAP.

Európa vytvorila celý rad nástrojov ako si chrániť svoje prírodné dedičstvo. Stále však nie je veľmi jasné ako zladit' zavedenie týchto nástrojov do života a zároveň iniciovať rozvoj regiónov v okolí chránených území. Riešením nie je rušenie chránených území ale ani zastavenie rozvoja susediacich regiónov. Riešením je poučiť sa zo skúseností z iných regiónov a aplikovanie ich skúseností do našich podmienok. Riešením je napríklad aj poznanie a využívanie zákonitostí pôsobenia trhu v prospech obidvoch – ochrany prírody a miestnych obyvateľov.

TANAP ako národný park

Medzinárodná únia ochrany prírody (IUCN) zastrešuje záujmy ochrany štátov celého sveta. Výsledkom dlhých diskusií a debát bolo zadefinovanie 6 kategórií chránených území, ktoré zohľadňujú rozmanité prírodné, spoločenské, kultúrne a aj ekonomické podmienky štátov sveta. Miera ochrany v definovaných kategóriách sa pohybuje od prísnych rezervácií, kde je možný len vstup so špeciálnym povolením až po manažovateľné územia charakteru našich chránených krajinných oblastí.

Nedávna štúdia WWF (Svetového fondu na ochranu prírody, známeho vďaka logu panda) ukázala, že v Európe je „národný park“ najviac zneužívanou kategóriou a že nie všetky národné parky dosahujú medzinárodné štandardy. Bežní užívatelia národných parkov (turisti, rekreanti, apod.) si túto skutočnosť všimli už dávno. Ved' stretnúť lesný kolesový traktor s nákladom dreva v jadrovej zóne, kde je pohyb návštevníkov povolený len po značkových chodníkoch, alebo poľovníkov so zbraňou v ruke na miestach kde nie je povolený vstup bežných návštevníkov je niečo, čo určite zažili aj mnohí naši turisti.

Misia Svetovej ochrany (IUCN) v TANAPe

V dňoch 16-18 apríla 2005 príde do/navštívila TANAPu skupina nezávislých zahraničných expertov Svetovej únie ochrany prírody (IUCN) aby posúdila situáciu nielen z pohľadu veternej smršte ale najmä z pohľadu efektívnosti celkového manažmentu. V prípade katastrofického scenára by mohla prísť k záveru, že na základe toho čo sa deje na jeho území to v zmysle medzinárodných štandardov vlastne nie je kategória chráneného územia: „národný park“ ale „chránená krajinná oblasť“. Šokujúce??? Nezmysel?? Možno, pred desiatimi rokmi ale nie dnes. Asi by to bolo len pomenovanie situácie pravým menom. Nie preto, že veterná smršť vyvrátila 12 000 lesa, ale preto, že v jadrovej zóne TANAPu sa celé desaťročia aj keď na základe výnimiek ale systémovo v lesoch hospodári, že neexistuje tzv. bezzásahová zóna, že aj v tých najprísnejších rezerváciách tí čo by mali chrániť stále vykonávajú regulačný odstrel (rozumej výkon poľovného práva), používajú pesticidy, apod.

A príbeh pokračuje. Experti odídu a následne príde záverečná sprava s jasnými doporučeniami čo treba urobiť aby TANAP bol aj naďalej národným parkom. Samozrejme sme zvrchovaný štát môžeme a nemusíme rešpektovať doporučenia, dokonca môžeme ignorovať aj kuvikanie o CHKO Tatry a nič sa nezmení. Alebo žeby predsa niečo???

Poučme sa na príklade Národného parku Šumava

Za príklad nám môže poslúžiť skúsenosť z Národného parku Šumava v Čechách, kde takmer celé decénium vedenie národného parku „bojovalo“ s kôrovcou kalamitou metódami, ktoré sa dnes pomaly nepoužívajú už ani v hospodárskych lesoch. Výsledkom bolo rozdrobenie jadrovej zóny na viac ako 130 ostrovov, kritika nielen zo strany medzinárodných ochranárskych organizácií ale aj európskych politikov, strata príležitosti stať sa ako jeden z prvých národných parkov strednej Európy členom prestížnej Európskej siete kvalitne manažovaných národných parkov vytvárajanej WWF, apod.

Fotografie holín kopírujúcich štátnu hranicu a zároveň hranice medzi NP Šumava a NP Bavorský les obleteli svet. Na fotografiách totiž stojací les Bavorského lesa vytyčoval štátnu hranicu a holiny po ťažbe kôrovцovej kalamity v NP Šumava boli mementom krátkozrakých rozhodnutí. Holé, zaburinené pláne Šumavy ostro kontrastovali so stojacím lesom na Bavorskej strane kde dynamika prírodných

procesov v jadrovej zóne zvládala nápor kôrovca, možno iným scenárom akoby si to mnohí predstavovali ale plne v súlade s poslaním národného parku.

Fotografie a kritika boli príčinou nie veľmi príjemných diskusií o osude národných parkov v Čechách. Až po zmene najvyššej politickej reprezentácie sa zodpovední obrátili na Medzinárodnú úniu ochrany prírody (IUCN), aby jej experti prišli a posúdili či je vôbec Šumava ešte národným parkom a čo má urobiť aby ním ostala. Je smutným zistením, že až holé vytážené pláne jadrovej zóny boli impulzom poznania, že krátkodobý profit z likvidovania odumretých stromov na dlhé roky vylúčil Šumavu z „klubu“ seriózných národných parkov....

Prečo vznikol medzinárodný systém ochrany prírody?

Jednoduchá odpoveď by bola - lebo príroda nepozná hranice a ochrana prírodného dedičstva sveta je možná len pri vytvorení siete chránených území navzájom prepojených koridormi. Je tu však ešte jeden dôležitý aspekt a tým je medzinárodná kontrola a tlak na dodržiavanie dohodnutých pravidiel. Väčšina vlád sveta má totiž jasnú tendenciu podliehať sile lobistických skupín zameraných na komerčné využívanie národných parkov. Práve v národných parkov vďaka ich vyhláseniu a ochrane v minulosti sú z pragmatického ekonomického pohľadu zdanlivo neuveriteľné možnosti rozvoja podnikateľských aktivít. Výsledkom je spravidla kľúčkovanie medzi paragrafmi, obchádzanie platnej legislatívy a dohodnutých pravidiel.

TANAP a jeho medzinárodné záväzky

Ani Šumava a ani TANAP nie sú ostrovy. Sú pospájané jemnými nitkami s okolím ako na úrovni ekosystémov tak aj na úrovni socialno-politického života spoločnosti. To čo sa stane na Šumave, v Bieszczadoch alebo v TANAPe dnes doslova preletí Európou. A ta začne klásť jednoduché otázky a oprávnené bude očakávať jednoduché odpovede. V prípade TANAPu napríklad prečo v tomto Európsky snád' najvýznamnejšom národnom parku nie je dodnes adekvátne bezzásahová zóna. Jednoducho TANAP ako perla Európy má celý rad veľmi významných medzinárodných záväzkov, ktorých nerešpektovanie môže TANAPu ale aj celému Slovenku výrazne uškodiť. Z medzinárodného hľadiska je asi najzávažnejším záväzok voči EÚ. TANAP je súčasťou siete celoeurópsky významných území známej pod názvom NATURA 2000, spolu s poľským Tatranským Parkom Narodowym v rámci programu UNESCO Medzinárodnou biosférickou rezerváciou a samozrejme ak chce byť skutočným národným parkom mal by spĺňať medzinárodné štandardy definované IUCN pre národný park.

TANAP ako územie Európskeho významu

Chránené územia sa v Európe stali stálou politickou agendou. Prísne Európske štandardy ochrany prírody odrážajú zhoršujúcu sa situáciu v ochrane Európskej prírody. Už nielen odborníci ale aj Európsky politici si uvedomujú, že chránené územia sú niečo viac ako len útočiská pre vzácne rastliny, zvieratá. Ak sú prepojené v medzinárodnej sieti sú základným kameňom ekologickej stability Európy. Potvrzuje to aj celoeurópsky program chránených území známy pod názvom NATURA 2000.

Základnou myšlienkou programu NATURA 2000 je vytvoriť celoeurópsku sieť chránených území, ktorej úlohou je ochrana biodiverzity Európy pri súčasnom zladení rozvojových požiadaviek jednotlivých krajín a regiónov. Vznikol tak nadnárodný systém chránených území európskeho významu a EÚ následne vytvorila aj systém ako kontrolovať aby tento systém plnil svoju úlohu. V prípade zlých rozhodnutí, ktoré sú v rozpore s tým čo vláda deklarovala je vytvorený mechanizmus postihov a nápravných opatrení. Teda jednoducho povedané skôr ako sa odhodláme urobiť rozhodnutia vyžadujúce legislatívne zmeny alebo nad rámec medzinárodných záväzkov mali by sme si uvedomiť aké následky môžu mať tieto rozhodnutia nielen k prírode TANAPu ale aj EÚ.

Trvalo-udržateľný rozvoj - priorita agendy Európskej únie

Európska únia používa celý rad nástrojov na zvyšovanie miery trvalo-udržateľnosti rozvoja. Patria medzi ne najmä rôzne smernice ako napr. smernica na ochranu vtákov, už spomínaný systém Natura 2000, smernica na ochranu vôd, apod. Osobitnou skupinou sú tzv. dobrovoľné nástroje v podobe certifikačných schém ako napr. EMAS schéma environmentálne manažmentu krajiny, eco-certifikácia

produktov, certifikácia trvalo-udržateľného turizmu, apod. V súlade s týmto trendom vznikajú dobrovoľné certifikačné schémy aj pre oblasť chránených území a kontrolovaného turizmu v ich okolí. Patrí sem aj certifikačný systém vypracovaný WWF známy pod názvom PAN Parks ocenený aj Európskou komisiou ako jeden z najvhodnejších nástrojov na rozvoj trvalo-udržateľného turizmu v chránených územiach.

Prečo je potrebné mať jadrové – bezzásahové zóny

Po vetrovej kalamite v TANAPe sa opäť otvorila otázka budúcnosti nášho najstaršieho národného parku. Debata na strane štátnej ochrany prírody a neziskových environmentálnych organizácií sa jednoznačne opiera o medzinárodný štandard národného parku s cieľom zvýšiť kvalitu starostlivosti o TANAP, na strane vlastníkov, užívateľov a podnikateľov sú zase formulované požiadavky na rozvoj územia, s cieľom odbúrať niektoré obmedzenia a limity vyplývajúce z legislatívy ochrany prírody.

Riešenie je samozrejme niekoľko a v prevažnej miere závisia na spoločenskej dohode. Jedna však už existuje a je potvrdená zákonom o ochrane prírody. V tejto spoločenskej dohode sa hovorí o tom, že Tatranský národný park, je typ chráneného územia, ktoré spĺňa medzinárodný štandard kategórie „národný park“. Z toho ale vyplýva, že jeho nedielnou súčasťou musí byť bezzásahová zóna, pretože tá robí národný park národným parkom.

Potrebuje verejnú diskusiu o bezzásahových zónach v národných parkoch?

Preto úplne oprávnené sa téma bezzásahovej zóny dostala do médií, verejných debát, požiadaviek neziskového sektora a medzinárodných ochranárskych organizácií. V diskusii stoja na jednej strane pragmatický lesníci, poľovníci, jednoducho ľudia, ktorí veria, že prírode treba pomáhať aby prežila a súčasne produkovala tradičné úžitky pre ľudí napríklad v podobe dreva, ulovenej zveri apod., a že bezzásahovosť musí byť vykladané flexibilne reagujúc na dané „špecifické“ podmienky. Medzinárodná klasifikácia chránených území plne súhlasí s týmto modelom a veľmi intenzívne ho podporuje prostredníctvom kategórie chráneného územia pod názvom – prírodný park alebo v našom ponímaní **chránená krajinná oblasť**.

Na strane druhej strane stoja predstavitelia štátnej ochrany prírody, odborníci a neziskové organizácie, ktoré veria, že je životne dôležité mať (alebo vytvárať) bezzásahové zóny z ktorých sú vylúčené ľudské aktivity s výnimkou kontrolovaného, nemasového a poznávacieho turizmu. Medzinárodná klasifikácia chránených území plne súhlasí aj s týmto modelom a veľmi intenzívne ho podporuje prostredníctvom kategórie chráneného územia pod názvom – **národný park**.

Jadrová zóna je základ národného parku

Jednoducho povedané národný park má iné poslanie ako chránená krajinná oblasť. Poslaním národného parku je predovšetkým ochrana dynamiky prírodných procesov, ochrana biodiverzity a sprístupnenie jeho územia pre kontrolovaný, nemasový a poznávací turizmus. Napriek tomu však v Európe neexistuje národný park, ktorý by aspoň na časti svojho územia nevyžadoval premyslené zásahy a manažmentové opatrenia (napr. vykášanie lúk, kontrolovaná pastva, starostlivosť o lesné ekosystémy apod.). Všeobecne akceptovateľným nástrojom ako skĺbiť tieto zdanlivo rozporuplné ciele je zonácia národného parku. Zonácia národného parku stojí na troch základných pilieroch. Pilier jadrovej (dominantnej) – bezzásahovej zóny, pilier zóny aktívnej ochrany, kde sú akceptovateľné manažmentové opatrenia a rozvojová (spravidla okrajová) zóna, kde sa sústreďuje turistická infraštruktúra.

Jadrom národného parku je teda bezzásahová zóna. Bez nej národný park nie je národným parkom ale chránenou krajinnou oblasťou. Debata o bezzásahovej zóne sa však často zasekne pri otázke: či napríklad odstránenie odumretého stromu z bezzásahovej zóny (prírodnej rezervácie) má negatívny dopad na ňu. Kde je vlastne hranica medzi teóriou a pragmatizmom každodenného života? Takto položená otázka v prípade národného parku (ak hovoríme o medzinárodnom štandarde) je zavádzajúca. Podobne je v kontexte debaty o bezzásahovej zóne zavádzaním tvrdenie, že v európskych podmienkach nie je možné ponechať prírodu samú na seba, ale že je potrebné jej pomáhať, napríklad v prípade lesa tzv. pomocnými opatreniami. Dôkazom je existencia celého radu

národných parkov, ktoré vytvorili alebo vytvárajú bezzásahové zóny. Sú to národné parky kde bezzásahovosť skutočne znamená bezzásahovosť. Po takýto príklad by sme mohli k susedom do Tatranskeho Parku Narodovego v Poľsku, Národného parku Bavorský les v Nemecku, Národného parku Retezat v Rumunsku, Národného parku Centrálny Balkán v Bulharsku, apod.

Prečo je jadrová zóna taká dôležitá

Niekoľko krátkych argumentov na tému bezzásahovej zóny v národnom parku: štandard národného parku a jadrovej zóny má minimálne dva aspekty. Prvý je biologický (povedzme ochranársky). Pragmaticky vzaté lesu by sa skutočne nič nestalo keby sme ten suchý strom odstránili. Ochudobnili by sme síce ekosystém o desiatky, stovky jedincov druhov ktoré existenčne závisia na mŕtvom dreve a ich prítomnosť má v lese nezastupiteľnú rolu, ale les v rámci svojej flexibility a dynamiky by túto stratu v pokoji zniesol. Horšie by to bolo asi s dôsledkami traktora, ktorý by prišiel po tento mŕtvy kmeň ale pokiaľ by sa to uskutočnilo povedzme v zime na zamrznutom teréne tak aj tento ojedinelý incident by les v jadrovej zóne prežil. Horšie by to bolo keby sme toto pravidelne a systémovo opakovali, napríklad na základe každoročne udeľovaných výnimiek. Nielenže by sme porušili to na čom sme sa už raz dohodli, teda, že jadrová zóna nám neslúži na získavanie dreva pre našu potrebu ale na ochranu biodiverzity a prírodnej dynamiky, ale postupne by sme stratili to čo sme vlastne chceli ochrániť, lebo les v jadrovej zóne bez mŕtveho dreva nie je les...

Druhý aspekt je spoločensko-politický. Príklad: dohodli sme sa, že na ceste budeme jazdiť vpravo. Samozrejme môžeme sa pokúsiť nerešpektovať túto spoločenskú dohodu, ale asi by nám to dlho nevydržalo. Buď by sme mali haváriu alebo by nás chytil policajt. Ten policajt by nás chytil aj keby sme nikomu nič neurobili, neublížili a aj tak by sme prišli o vodičský preukaz. S tým lesom je to podobne. Už sme sa raz dohodli, na našej národnej úrovni ale aj na medzinárodnej, že lesy v jadrových zónach národných parkov sú súčasťou bezzásahovej zóny. Výsledkom dohody na národnej úrovni je zákon, legislatívna úprava TANAPu, výsledkom dohody na medzinárodnej úrovni je medzinárodný štandard pre národný park, ktorý v prípade národného parku jasne stanovuje podmienku vytvorenie bezzásahovej zóny. Ak ju nevytvoríme nemáme národný park spĺňajúci medzinárodný štandard....

A napokon ide aj o princíp Ak odstránime jeden strom, potom druhý tretí, 10%, 50% kde je hranica. My ju nepoznáme. Myslíme si na základe predošlých skúseností, že to čo robíme robíme dobre (aspoň s najlepším vedomím a svedomím). V minulosti sme však tiež dreviny ako jarabina, breza, jelša považovali za pleveľné, v lesoch nežiadúce, dnes vieme, že sú dôležitou súčasťou dynamiky lesných ekosystémov. Vieme, že sme v minulosti urobili chybu. Dnes ale tiež už vieme, že význam mŕtveho dreva v jadrovej zóne má nezastupiteľný význam, ak ho odstránime urobíme vedomú chybu. Medzinárodný štandard nestanovuje požiadavku bezzásahovej zóny bezdôvodne. Požiadavka je podporená skúsenosťami z rôznych kútov Európy, odbornými štúdiami, vedeckými prácami, stanoviskami odborníkov. Preto otázka nestojí: či môžeme v jadrovej zóne národného parku odstrániť 1, 10 alebo 1000 stromov, ale ako vytvoriť čím kompaktnejšiu bezzásahovú jadrovú zónu. Samozrejme ak chceme mať národný park.

Zonácia ako kľúč k ochrane TANAPu

Zonácia je základný manažmentový nástroj starostlivosti o národné parky a platí to aj pre TANAP. Je kľúčom nielen pre dosiahnutie medzinárodného štandardu národného parku ale najmä nástrojom ako podporiť trvaloudržateľný rozvoj regiónov v jeho okolí.

Nový návrh zonácie TANAPu bol vypracovaná v priebehu uplynulých 2 rokov pod vedením tímu pracovníkov Správy TANAPu a za odbornej a technickej spoluúčasti dánskej zahraničnej pomoci. Súčasťou procesu bola široká diskusia s verejnosťou a všetkých relevantných subjektov (vlastníci, užívatelia, obyvatelia podtatranských osád, miestni podnikatelia a pod.). V súlade s platnou metodikou boli mnohé pripomienky zapracované do výsledného návrhu či viedlo k výraznému zvýšeniu všeobecnej akceptovateľnosti tohoto dokumentu.

Vo vzťahu k likvidácii veternej kalamity nová zonácia ponúka jasný a transparentný nástroj. Nahrádza pravidelné a nesystémové udeľovanie výnimiek zo zákona o ochrane prírody, stanovuje jasné pravidlá

hry, umožňuje jasné kontrolovanie dohodnutých podmienok, vytyčuje mantinely pripravovanej verejnej diskusie. V prípade neschválenia novej zonácie je likvidovanie kalamity založené na sústavnom udeľovaní výnimiek zo zákona o ochrane prírody. Nejasné pravidlá zväčšia pravdepodobnosť nelegálnych zásahov, riešenie konfliktov cez médiách, kritiku zo strany neziskového sektoru a medzinárodných ochranárskych organizácií.

Zonácia a skupinové záujmy

Zonácia samozrejme nevyhovuje všetkým a mnohé záujmové skupiny sa bránia jej schváleniu. Štátne lesy TANAPu, v nej vidia hrozbu stanovenia jasných pravidiel s dôrazom na naplnenie medzinárodných štandardov platných pre národné parky a opodstatnenosť vlastnej existencie.

Majitelia neštátnych pozemkov na území TANAPu (najmä urbárske spoločnosti a mestské lesy) sa pochopiteľne bránia akémukoľvek novému návrhu zo strany národného parku, nakoľko ich vnímajú ako obmedzovanie ich vlastníckych práv. Práve z toho dôvodu zonácia veľmi citlivo reagovala na požiadavky neštátnych majiteľov (55% z výmery národného parku) a v celom rade prípadov sa tímu pracujúcim na zonácii podarilo nájsť kompromis a riešenie uspokojujúce záujmy majiteľov a štátnej ochrany prírody.

Podnikatelia, najmä tí budúci majú obavy z novej zonácie, že ich obmedzí v podnikateľských aktivitách. Pravdou je, že zonácia bola prejednaná so všetkými relevantnými podnikateľmi, mestom Vysoké Tatry a do zonácie sa v rámci možností platnej legislatívy premietla väčšina ich požiadaviek.

Volanie po schválení novej zonácie so strany profesionálnych pracovníkov TANAPu, neziskových organizácií a WWF je preto pochopiteľné a plne legitímne. Zonácia jednoducho poskytuje transparentné, spoločensky akceptovateľné a medzinárodne podporované riešenie súčasnej zložitej situácie v TANAPu. Zonácia poskytuje riešenie a určitú mieru uspokojenia záujmov miestnych podnikateľov, turistov, majiteľov a aj neziskových organizácií angažujúcich sa v oblasti ochrany TANAPu. V neposlednom rade by to bol prvý jasný signál systémového riešenia aj smerom k EÚ a medzinárodným organizáciám o napĺňaní medzinárodných záväzkov TANAPu.

Uhol pohľadu medzinárodných ochranárskych inštitúcií

Všeobecnou filozofiou IUCN a WWF je predchádzať konfliktom, legislatívnej a súdnej dohre konfliktných strán a práve preto pro-aktívne pripravujú alternatívne riešenia. Vo svojej denno-dennej práci WWF systematicky naplňuje strategické ciele, ktoré vychádzajú z uznesení celosvetového kongresu národných parkov, ktorý organizuje IUCN v desaťročných intervaloch. Jednou z priorit dohodnutou na tom poslednom v roku 2003 je zvýšiť efektívnosť starostlivosti o chránené územia a napomôcť k tomu aby úžitky generované chránenými územiami z veľkej časti ostali v ich regiónoch a slúžili na podporu miestnej ekonomiky. S týmto cieľom WWF vytvorila niekoľko nástrojov na dosiahnutie uvedeného cieľa akým je napr. rýchle hodnotenie efektívnosti starostlivosti o chránené územie (aplikované na Slovensku v lete 2004) alebo Dar planéte Zem (Gift to the Earth) – ocenenie udeľované WWF za výnimočné ochranárske činy či už vládam, organizáciám alebo jednotlivcom.

Medzinárodný certifikačný systém PAN parky

Najmladším nástrojom v tejto skupine je ale medzinárodný certifikačný systém známy v Európe pod názvom PAN Parks (Protected Areas Network). Aj TANAP, medzinárodne veľmi známy park už viac ako rok poškľuľuje po spolupráci s PAN Parks Foundation pretože je presvedčený, že tento nástroj by mohol pomôcť začať riešiť nielen ochranárske problémy ale predovšetkým generovanie úžitku pre podtatranské obce založeného nie na ťažbe lesa a masovej turistike ale na prístupe, ktorý nielen rešpektuje štandard národného parku ale aj podporí rozvoj miestnych regiónov.

To ale znamená predovšetkým spoločné definovanie vízie TANAPu a okolitých regiónov a vypracovanie regionálnej stratégie rozvoja nemasového, kontrolovaného a poznávacieho turizmu. Vyžaduje to spracovať stratégiu trvalo udržateľného rozvoja celého regiónu, to znamená TANAPu a okolitých regiónov Oravy, Liptova a Spiša so zameraním na rozvoj nemasového, nekonfliktného turizmu. V prípade, že sa to podarí PAN Parks Foundation ponúka pomoc miestnym drobným

podnikateľom s marketingom, prepojenie na medzinárodnú marketingovú sieť a klientelu, ktorá vyhľadáva národné parky nie kvôli veľkým prepychovým hotelom ale najmä pre jedinečný zážitok, ktorý je možné zažiť len a len v národnom parku a nikde inde. PAN Parks Foundation ponúka pomoc pri vytváraní tzv. balíka služieb - PAN Parks turistický produkt, ktorý je predmetom ponuky pre klientelu vyhľadávajúcu práve takéto typy destinácií.

Z uvedených dôvodov je TANAP už viac ako rok v úzkom kontakte s predstaviteľmi PAN Parks Foundation a systematicky sa pripravuje na vstup do medzinárodnej siete PAN Parks. Veterná smršť síce môže čiastočne posunúť dohodnuté termíny ale nie odhodlanie získať medzinárodný certifikát, nezávislý medzinárodný audit a medzinárodne marketingové prepojenie pre malých a stredných podnikateľov v oblasti nemasového cestovného ruchu v okolí TANAPu.

Komplexnosť systému PAN Parks

Základným kameňom systému PAN Parks je medzinárodný štandard, nezávislá verifikácia a to ako národného parku tak aj spôsobu rozvoja kontrolovaného nemasového turizmu. PAN Parks teda nie je len o prírode. Certifikačný systém je predovšetkým o tom ako transformovať prírodnú hodnotu certifikovaného parku do reči a hodnôt zrozumiteľných miestnym partnerom, podnikateľom v cestovnom ruchu, ekonómom. Trvalodržateľný, rozumej kontrolovaný, nemasový turizmus, je totiž jediná aktivita ktorá je kompatibilná s medzinárodným štandardom národného parku. V súlade s týmto poslaním, a napriek tomu že turizmus najmä neregulovaný a masový je veľkou hrozbou pre mnohé národné parky v Európe, sa WWF odhodlala prijať túto výzvu a spolu s mnohými inými medzinárodnými ochranárskymi organizáciami a predstaviteľmi celého radu národných parkov v Európe rozpracovala medzinárodný IUCN štandard pre národné parky. Následne sformovala medzinárodný a verifikovateľný štandard pre rozvoj kontrolovaného nemasového turizmu v okolí certifikovaného parku ako aj štandard pre kvalitu poskytovaných služieb certifikovanými partnermi. Každý princíp je ďalej rozpracovaný na kritériá a tie na indikátory. WWF tak vytvorila detailný medzinárodný štandard, ktorý je jednoznačný, transparentný a verifikovateľný nezávislými medzinárodnými verifikátormi.

Vznikol teda certifikovaný reťazec – certifikovaný park, certifikovaný spôsob rozvoj nemasového turizmu a certifikovaní partneri. Na konci reťazca je certifikovaný produkt - jedinečná skúsenosť, zážitok, poučenie a dobrý pocit, že aj ja obyčajný turista som svojou návštevou regiónu podporil certifikovaný park, región, miestnych podnikateľov a viem, že prevážna časť mojich spotrebovaných prostriedkov ostane v regióne parku a nepocestuje niekde úplne inde.

Špirálový efekt PAN Parks

Koncept, ktorý ešte pred 3 rokmi bol len snom v hlavách niekoľkých nadšencov, dnes tvorí prvých 5 certifikovaných parkov v piatich krajinách Európy. Vzniklo tak jadro celoeurópskej siete elitných národných parkov s elitnými miestnymi partnermi a elitnými zážitkami. Milovníci prírody, rodiny s deťmi, aktívny turisti jednoducho široká škála turistov napríklad pri návšteve certifikovaného parku v Bulharsku zároveň dostane informácie o sieti certifikovaných parkoch v rôznych krajinách Európy a inšpiráciu na cieľ budúco-ročnej dovolenky. Certifikačný reťazec dopĺňajú aj certifikovaný medzinárodní partneri – malí a strední podnikatelia v cestovnom ruchu, ktorí tam kde je zhoda v spolupráci s certifikovaným parkom a miestnymi certifikovanými partnermi posúvajú informáciu o jedinečných certifikovaných produktoch k svojim klientom a tak naplňujú kapacity miestnych certifikovaných partnerov.

Tam kde je to potrebné, kde napríklad správa certifikovaného parku spolu so svojimi partnermi definuje potrebu budovania infraštruktúry podporujúcej rozvoj nemasovej turistiky (bungalovy, chatky, kemping, informačné stredisko, apod.), partner PAN Parks Foundation, nezávislá ale úzko spolupracujúca spoločnosť s ručením obmedzením zabezpečí investorov rešpektujúcich požiadavky a očakávania certifikovaného parku a jeho miestnych partnerov. Prvé zariadenie takého druhu bolo otvorené v septembri 2004 pri prvom certifikovanom PAN Parku Fulufjallet v strednom Švédsku, výstavba druhého sa začne na budúci rok pri Národnom parku Oulanka vo Fínsku.

Záver

Riešenie zložitej situácie v TANAPe nie je jednoduché. Ani nie tak z dôvodu veternej smršte ale najme z dôvodu neriešenia hromadiacich sa problémov v uplynulých rokoch. Ohlásená verejná diskusia a spracovanie stratégie trvalo udržateľného rozvoja pre celý región Tatier je kľúčovým krokom dobrým smerom, tým druhým je vytýčenie mantinelov pre diskusiu schválením zonácie TANAPu, ktorá rešpektuje medzinárodné štandardy a celý rad pripomienok miestnych partnerov. Bez úprimnej ochoty riešiť nahromadené problémy však TANAPu nepomôžu ani seberafinovanejšie projekty a marketingovo-ochranárske aktivity. Európa nečaká, ak sme pripravení vyskočíme na okolo idúci vlak a staneme sa vedúcou krajinou aj na poli ochrany nášho prírodného dedičstva ak nie naskočia naň iní...

Napísal:

Vlado Vančura

PAN Parks Foundation

0907 816 067